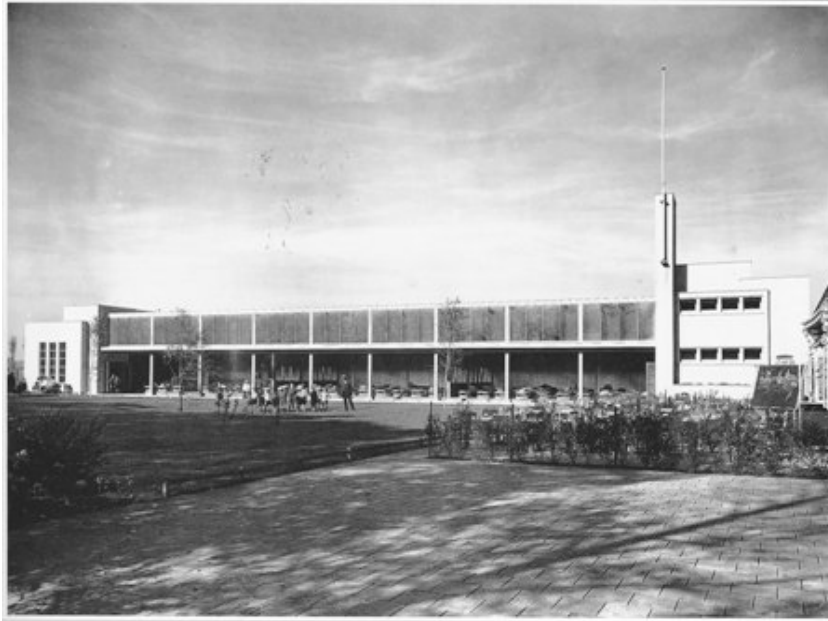

De Dag-Openluchtschool

De Dag-Openluchtschool was een bijzondere school in de gemeente Schoten. Hoewel de school tot stand kwam door de inzet van de gemeente Haarlem stond deze in het hart van Schoten. Al in de negentiger jaren van de vorige eeuw werd door enkele artsen en particulieren “*de Haarlemsche Vereniging tot Bestrijding der Tuberculose*” gesticht. Een uiterst actief comité, dat de strijd aanbond tegen deze gevreesde volksziekte, waarvan zo velen het slachtoffer werden. Als eerste in het land nam men het initiatief tot oprichting van een “*Lighal*”, waar patiënten in de openlucht konden kuren. Men ging er van uit dat gezonde buitenlucht voor genezing zorgde en de vereniging kocht in Schoten een weiland aan de Rijksstraatweg, ver van de stoffige en drukke stad. Op dit land, recht tegenover de huidige Borskistraat, opende daar op zeven december 1906 een lighal voor ruim 20 bedden met eetzaal en andere vertrekken, alsmede een fraaie ingangspartij met portierswoning aan de Rijksstraatweg.

Het was voor de Haarlemse Vereniging een grote dag, toen H.M.Koninginmoeder Emma van haar belangstelling blijk gaf en op 10 april 1920 een bezoek aan de lighal bracht. De schenking van een stuk duinterrein aan de Bergweg te Santpoort door de families v.d. Vliet en Wickevoort Crommelin maakte het mogelijk de lighal, die toen door de oprukkende stad ingesloten dreigde te raken, in 1926 te verplaatsen en daar te heropenen als “*Brederodeduin*”. Een voor Schoten vertrouwde instelling verdween daarmee uit het dorp. Al ver voor die tijd waren er plannen om een Openluchtschool te stichten. Op zondag 23 november 1919 werd er met 12 stemmen meer tegen het voorstel gestemd. Zo werd het voorstel verworpen.

Herstellingsoord de Haarlemsche Buitenschool

Kinder vrienden in Haarlem en omstreken.

Stellig is er, na al wat hier den laatste tijd al gevraagd is moed voor nodig, om nu in deze streek niets slechts sympathie, maar ook daadwerkelijk steun te gaan winnen voor ons Herstellingsoord
“De Haarlemsche Buitenschool”

Toch bezitten wij, bestuurders, den moed en degen niet alleen, maar ook het onvoorstelbaar vertrouwen, dat het ons gelukken zal een aanzienlijk bedrag, och laten wij maar terstond noemen, een som van fl. 50.000 bijeen te brengen, om den bouw van ons ideaal te verzekeren. Men versta ons wel: niet voor de school zelve, deze doch wordt door de Overheid, de gemeente bekostigd, die eveneens en nu op zijn beurt het Rijk voor de leerkrachten zorgt.

Maar hier is ons streven gericht op een verblijf voor de zwakke, weerstandloze kinderen, die de gewone school niet kunnen bezoeken, op gevaar af van ziek te worden, van “aan een duidelijke tuberculose te gaan lijden”, maar die toch kennis moeten vergaren om later nuttige leden in de maatschappij te worden. Wij moeten hier dus niet voor de zieke kinderen zorgen, voor hen staan, zoo zij thuis niet verpleegd kunnen worden de ziekenhuizen van Haarlem open, de kindersanatoria in de bosschen of aan de zee, vooral hier in onze streek het onvolprezen Brederode duin, mede door Uw krachtige hulp tot stand gebracht en onderhouden.

Nee, voor de bedreigden b.v. uit de door tuberculose bezochte gezinnen. Wellicht ontgaat U dit fijne verschil. Maar in de praktijk van het alledaagsche leven werden en worden wij nog steeds van de dringende noodzakelijkheid overtuigd van een zoodanige instelling voor die kinderen, bij wie de gevaren van de school worden goedge maakt ja, nog meer dan dat, door een uitnemende zorg voor hun gezondheid!

Zegt niet, dat hier geld wordt weggesmeten, omdat die kinderen toch wrakken blijven op de levenszee!!

Openluchtschool

Op zaterdag 7 augustus 1920 vormde zich in Haarlem een commissie die zich ten doel stelde een Openluchtschool, of Buitenschool op te richten.

Samen met de inmiddels opgerichte vereniging "De Haarlemse Buitenschool" ging men op zoek naar particuliere geldschieters voor bekostiging van de school. Andere gemeenten met buitenscholen, (Den Haag en Leiden) hadden slechte ervaringen met een particuliere school en adviseerden de toenmalige wethouder van onderwijs van Haarlem, de heer Bruch, om het niet tot een particuliere school te laten komen. Pas na de annexatie op 1 mei 1927 kwam er voortgang in de zaak. Op vrijdag 13 september 1929 kwam de heer W.B. Noteboom, bestuurslid van de landelijke vereniging van Openluchtscholen om een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid de bestaande hulpschool aan de Middenweg te Schoten in te richten als Openluchtschool. In de zitting van woensdag 5 maart 1930 werd door de raad besloten deze hulpschool te laten verbouwen als Openluchtschool.

Het Haarlems Dagblad schreef in de krant van 16 oktober 1930 naar aanleiding van deze verbouwing onder meer het volgende:

Met veel belangstelling hebben wij op het terrein tussen de Rijksstraatweg en de Middenweg, achter 't Parkherstellingsoord van het Rode Kruis een kijkje genomen. Aanvankelijk heeft bij velen de mening bestaan, dat van deze houten hulpschool nooit een Openluchtschool kan worden gemaakt die aan de eisen kon voldoen. Maar de pessimisten zullen over enige maanden hun ongelijk moeten erkennen. De verbouwing is, al werd er naar beperking van uitgaven gestreefd, vrij groots opgezet. Openbare Werken maakt van de school en het terrein wat er van gemaakt kan worden.

Natuurlijk kan men degenen die een Openluchtschool liever in een groot bouw- of duinterrein zouden hebben, geen ongelijk geven, maar de ervaring op het vroegere lighal terrein van de t.b.c.-vereniging (thans het Parkherstellingsoord) heeft toch geleerd, dat de lucht in deze omgeving zuiver is. Bovendien heeft het veel voordelen, dat de Openluchtschool in de nabijheid van de stad staat aan een grote verkeersweg. Elke dag toch moeten de kinderen gaan en komen. De voor enige jaren gebouwde houten hulpschool aan de Middenweg leende zich uitstekend om een onderdeel te vormen van de Openluchtschool. Er zijn zeven flinke leslokalen, ruime gangen en goede toiletten.

Alles is zo modern mogelijk ingericht. Alleen de wanden zijn van hout en niet van steen. Enig bezwaar is daaraan niet verbonden, het nadeel is alleen dat steen duurzamer is, maar in de eerste 10 of 12 jaar merkt men daarvan niets.

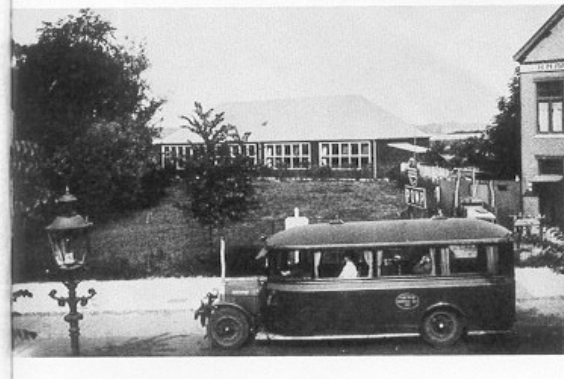

Verbouwing van de Openluchtschool in 1930

Er wordt nog overwogen welke schoolmeubels het meest geschikt zullen zijn voor dit speciale onderwijs. Elke leerling moet een licht werktafeltje en een stoel gemakkelijk kunnen verplaatsen, want als het weer het enigszins toelaat, moet het onderwijs buiten gegeven worden. Zes klassen zullen nodig zijn voor het onderwijs, het zevende lokaal wordt ingericht voor huisvljijt en handenarbeid. Elke klas is berekend voor 25 leerlingen. De school zal dus 150 jongens en meisjes kunnen plaatsen. De grote lighal, die aan de kant van de Middenweg wordt gebouwd, biedt ook ruimte voor 150 kinderen. Deze lighal heeft een afmeting van 30 x 11 meter, Daarin zijn ook opgenomen: een kamer voor de dokter; een wachtkamer; een kamer voor onderwijzend personeel; een bergplaats voor dekens enz. Vóór de lighal komt een oppervlakte van ongeveer 1500 vierkante meter. Daar kunnen kinderen als zij niet rusten of onderwijs ontvangen, zich wat vertreden. De eigenlijke speelplaats is voor het schoolgebouw aan de Middenweg, zoveel mogelijk aan het Parkherstellingsoord verwijderd.

De eetzaal is aan de Rijksstraatweg gebouwd. De oppervlakte is 25,5 x 8,5 meter. Daar kunnen 150 kinderen tegelijk eten. De zaal heeft drie wanden met ijzeren ramen, die op een vernuftige wijze zo geopend kunnen worden, dat men als het ware in een grote waranda zit, die aan drie kanten open is. Verder zijn in dit gebouw nog een keuken, een kamer voor zusters, bergplaats en toiletten opgenomen. Het is wel een voordeel dat alles van hout is, omdat het nu nog niet te voorzien is, hoe de ontwikkeling van Haarlem-Noord bijvoorbeeld over 10 jaar zal zijn. De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat het gewenst is om de gehele school naar elders te verplaatsen.

De eerste leerlingen die in 1931 naar de Openluchtschool gingen, woonden allemaal in Haarlem. Fietsen waren er nog nauwelijks en ouders die hun kind met de auto naar school brachten waren een uitzondering. Voor kinderen die ver van de school woonden was er de mogelijkheid om met de tram of bus naar school te gaan. De befaamde stoomtram Haarlem-Alkmaar was verdwenen, de elektrische tram (tot Soendaplein) en de bus, waren de meest gebruikte middelen. Er waren twee belangrijke bus-maatschappijen, n.l. de NZHTM en de Haarlemse Brockway Busmaatschappij, (HBBM) die de meeste kinderen vervoerde. De kinderen moesten vaak een behoorlijk eind lopen naar de halte, maar lopen waren de kinderen wel gewend. De weg werd nog langer als je 's avonds je eten niet op tijd had en je de bus miste. Je moest dan te voet naar huis en ongeruste ouders konden dan de school niet bereiken, want er was nog nauwelijks telefoon.

Hierboven de Brockway bus

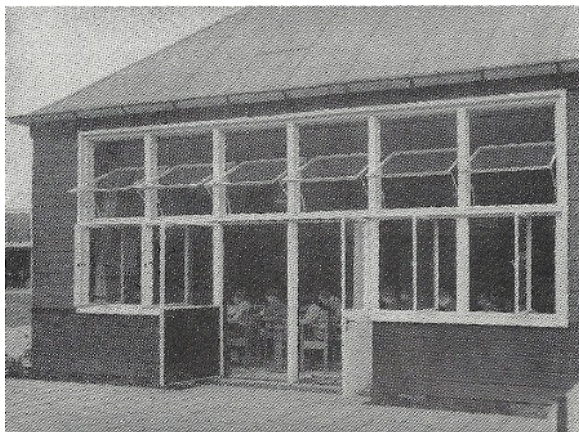
Het personeel, onderwijzend en verplegend 1931

Op zaterdag 17 januari 1931 wordt 's middags officieel de gemeentelijke Openluchtschool aan de Middenweg geopend. Ook van deze gebeurtenis wordt verslag gedaan in het Haarlems Dagblad in de editie van 19 februari is het volgende te lezen:

Na een korte welkomstgroet van het hoofd van de school de heer W. Marema, heette de wethouder van onderwijs, de heer W. Roodenburg, allen welkom namens het gemeentebestuur. Met bijzonder genoegen had hij de taak van de officiële opening op zich genomen, omdat het hier betreft een school voor het achterlijke kind, waarvoor de gemeente zich grote offers heeft getroost. Hij schetste al wat vooraf was gegaan aan deze stichting, die tenslotte mogelijke was geworden na september 1930 door ontruiming van de hulpschool, zó dat thans plaats is voor 150 kinderen.

Hoofd der school, de heer Marema verheugde zich er over dat zoveel autoriteiten hadden willen medewerken tot stichting van deze school ten bate van het achterlijke kind. Haarlem geeft nu een voorbeeld aan het gehele land met deze school, die vandaag wordt geopend.

Geen van ons, zo zei hij, heeft nog ervaring op het gebied van de Openluchtschool, maar de wil en de wens tot slagen zijn er. Er is lucht, licht, goed voedsel; rust en onderwijs zullen elkander afwisselen, waarbij aan het personeel bijzondere eisen worden gesteld. Hij constateerde, dat de bouw met de meeste zorg is uitgevoerd en bracht dank aan allen die daarbij hun medewerking en hun steun hadden verleend. Nadat een verfrissing was aangeboden, konden de bezoekers de school bezichtigen.

Voor die eerste 140 kinderen die de school bezochten betekende het dat ze reeds vroeg van huis moesten, Om half negen stond in de eetzaal het ontbijt te wachten

Een schooldag

Een normale schooldag begon 's morgens om half negen. De leerlingen werden met speciale schoolbussen uit alle delen van de stad naar de school vervoerd. Na hun aankomst begaven alle kinderen zich naar de eetzaal waar het ontbijt al op hun stond te wachten. Dat bestond uit flink belegde boterhammen en een bord pap. De verschillende papsoorten, zoals karnemelkspap met stroop, havermoutpap, rijstepap en bloemetjespap waren niet bij alle kinderen in trek. Twee maal per week was er ook nog een ei. Na het ontbijt, om kwart over negen begonnen de lessen. Het lesrooster bevatte dezelfde vakken als die van een school voor gewoon lager onderwijs., met inbegrip van het vak handenarbeid. Om 10 uur werd de melk geserveerd in grote metalen bekers. Op de warme melk dreef vaak een vel en daar gruwde menig kind van. Om kwart over twaalf, na afloop van de ochtendschooltijd kregen de kinderen een warme maaltijd, die net als de andere maaltijden in de eigen schoolkeuken werd bereid. Het warme eten werd als voortreffelijk ervaren. Er was echter één maar. Je portie moest op en als je niet op tijd klaar was met je eten, dan werd je nummer op het bijbehorende bordje geplakt en moest je na de rust het restant opeten. De heer Geutkens was geen liefhebber van bruine bonen. "Toen ik op een keer weigerde bruine bonen te eten, kreeg ik als straf maar liefs vijf dagen achtereen bruine bonen voorgeschoteld. Eén avond leidde dat er toe, dat ik pas om half negen thuis kwam, waar mijn ouders ongerust op mij wachtte, Nu lust ik overigens graag bruine bonen."

Van één uur tot half drie gingen alle leerlingen rusten in de lighal. Elke leerling beschikte daar over een bed en drie dekens. Na afloop van de rust moesten de dekens opgeborgen worden in de dekenkamer. Daarna konden de kinderen ontspannen op de speelplaats tot drie uur. Van drie tot half vijf werd er weer les gegeven en daarna begaven de kinderen zich voor de derde keer naar de eetzaal om daar een broodmaaltijd te gebruiken. Nadat het broodmaal op was, mochten de kinderen pas naar huis. Als je moeite had met de boterhammen dan moest je blijven zitten. Een uur later thuiskomen was géén uitzondering

Het was een strenge school vertellen oud leerlingen. Welke meester ze zich nog herinneren? Dhr. Deijs van de Marnixstraat die was heel streng en dhr. Brouwer van de Orionweg was bijzonder aardig, en dan valt er een stilte.

Biologieles in de open lucht.

Met de schoolbankjes, lekker buiten.

Milo Heerkens vertelt over de ervaringen in de Openluchtschool te Haarlem.

De school periode was voor mij echt een hel. Ik heb mijn lagere school op een speciale onderwijs school in Haarlem gedaan. Het was een openlucht school voor astma patiëntjes. Waarom ze het een openlucht school noemen? Nou astma patiëntjes, die hebben heel vaak last van ademnood. Het bijzondere aan deze school was, dat er in de grote pauze warm gegeten werd, want dat is gezond voor de spijsvertering. Na de warme hap gingen de kinderen rusten in de openlucht onder een afdak. Dat is me altijd bij gebleven.

Ik vond het ook best moeilijk om daar op school te zitten, omdat ik het enige nierpatiëntje was in die tijd. De kinderen begrepen mij niet en ik begreep hen niet. Maar goed, de wet schreef voor dat ik naar school moest. Er was nog heel weinig voor dit soort kinderen qua onderwijs, dus mijn ouders hadden weinig keus. Wat ik wel jammer vond, want ik had liever gewoon in mijn woonplaats naar school willen gaan en op te groeien met leeftijdgenootjes om vriendjes te maken. Ik ging dagelijks met de taxi naar school toe in Haarlem. Het was geen leuke tijd voor mij, want ik was heel vaak ziek en moest vaak verzuimen van school. Ik ben tig keer blijven zitten wat ik niet leuk vond, want ik zag steeds dat andere kinderen weer naar de volgende klas gingen en ik bleef weer achter. Had ik net weer beetje contact gemaakt en was ik gewend geraakt aan de kinderen, moest ik weer afscheid nemen. Dat heeft me veel verdriet gedaan. Wat me ook altijd nu zal bij blijven, dat is de woensdagmiddag, dat vond ik altijd nog het moeilijkst. Ik moest altijd op woensdagmiddag naar het ziekenhuis toe om mijn bloed te zuiveren omdat mijn nieren het niet deden. Ik moest toen, dus naar de nierdialyse toe 's middags. Veel verdriet van gehad, omdat woensdag middag juist een leuke middag voor de kinderen moest zijn. Lekker spelen met vriendjes, naar verjaardagpartijtjes, noem maar op wat je op zo'n middag kan doen. Ik heb dat nooit kunnen doen. Ik had weinig energie om met kinderen te spelen. Ik zat er meer als een kasplantje bij. Nou, eenmaal de groep 8 gehaald en gepasseerd ging ik naar de middelbare school. Ook weer buiten mijn woonplaats in Wijk aan zee een revalidatie centrum en tegelijkertijd ook een school erbij voor lichamelijke gehandicapten. Nou, daar heb ik ook niet echt een leuke tijd gehad. Ook daar was ik het eerste nierpatiëntje die tussen lichamelijke gehandicapten kwam te zitten. Een heel andere wereld van elkaar.

Interieur van een klas

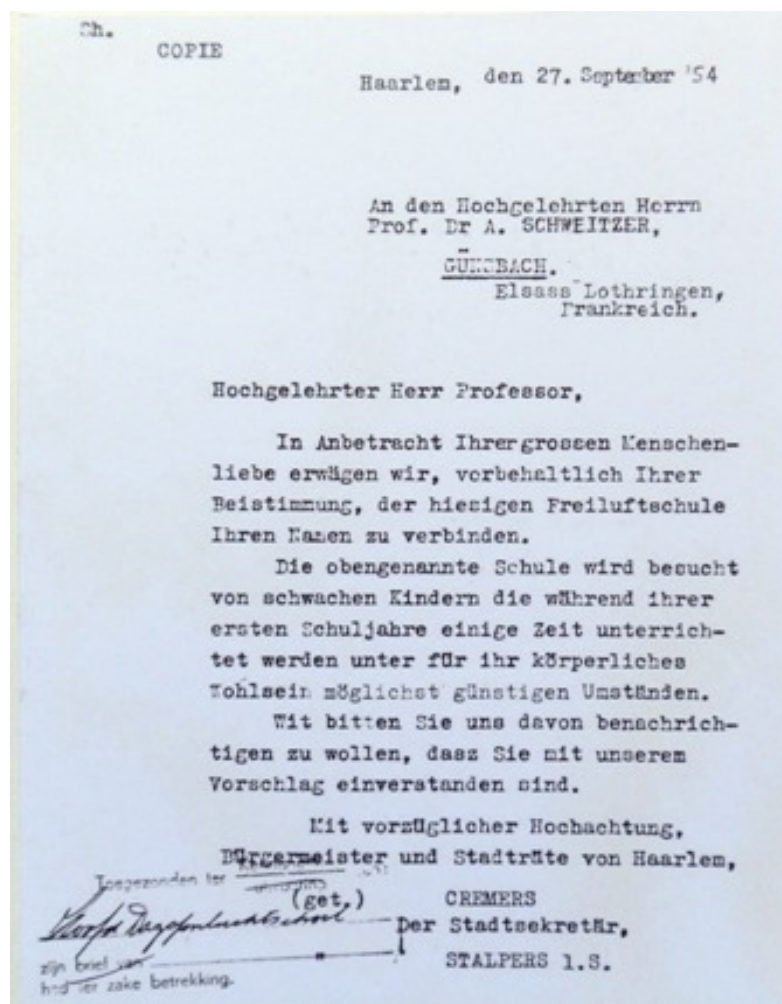

klassefoto zonder datering

De Openluchtschool in de oorlog.

Na 5 dagen wanhopige strijd tegen de binnen dringende Duitse overmacht bezetten zij ons land en werden heer en meester. Niets konden de Nederlanders er aan doen, behalve tegenwerken. En dat deden zij. Ook de leerkrachten van de Openluchtschool, geleid door Gilles van Hees, lieten duidelijk merken, dat de school Oranje gezind was, in woord en gebaar. Op last van de bezetter moest het schoolhoofd in juni 1940 aan de ouders vragen om broodkaarten aan hun kinderen mee te geven. Alles werd door de Duitsers ingevorderd, gepikt en geroofd. Omdat er daarnaast weinig werd geproduceerd, ontstond er grote schaarste. Toen de school eind 1940 vroeg om textielproducten om de handwerk klassen te kunnen geven, werd daar negatief op geantwoord. De suggestie werd gedaan om reeds vervaardigde werkstukken uit elkaar te halen, zodat het materiaal meerdere malen gebruikt kon worden. Omdat in de zomervakantie van 1941 de gezondheid van een aantal leerlingen van de school achteruit ging, werd aan de bezetter gevraagd, of deze kinderen op de school konden blijven. Dit werd toegestaan en de kinderen kregen eten op school en ze konden er rusten, maar er werden geen lessen gegeven. In 1942 verzocht schoolhoofd Gilles van Hees zijn collega's de kinderen te verbieden nog langer liedjes in de Brockway bussen te zingen. Kinderen van NSB-ers werden hierin namelijk belachelijk gemaakt en een ouder had hierover in een brief geklaagd.

Hoe rumoerig het buiten de school ook was, op de school zelf heerste rust. De kinderen die tussen de middag anderhalf uur rustten, hadden een rotsvast vertrouwen in de leerkrachten die in dekens gehuld achter in de rusthal zaten. Zo zagen de kinderen in de zomer van 1943 vanuit de lighal een vliegtuig neerstorten. Ze bleven gewoon liggen. Een leerling die vlak na de oorlog op deze school was vertelde over de lighal: *“Het was volkomen stil tijdens de anderhalf uur rust, maar het was een lange tijd. Je bepaalde de tijd aan de voorbij rijdende Brockwaybussen. Als de volgende kwam, dan was de rusttijd om, en dan maar wachten.”* Toen het einde van de oorlog naderde werd het voor de kinderen en hun ouders heel moeilijk. Kinderen die wat verder weg woonden, konden niet meer naar de school komen; het openbaar vervoer was stilgelegd.. De Brockwaybussen hadden hun kenmerkende rode kleur verloren en waren groen geschilderd en werden nog slechts gebruikt voor het vervoer van werkkrachten. Het eten bestond voornamelijk uit bonen. Een korte periode was er in de school ook een gaarkeuken voor buurtbewoners. Alle gezinnen uit de buurt konden er met een pannetje eten komen halen. Etenbonnen waren wel noodzakelijk.

Eind vijftiger jaren bestaan er al plannen voor nieuwbouw, maar verder dan plannen komt het niet. Tuberculose is dan geen levensbedreigende ziekte meer en de school richt zich op kinderen die door langdurige ziekte of aandoeningen meer fysieke hulp en ondersteuning nodig hebben. De naam Openluchtschool verdwijnt en wordt Dr. Albert Schweitzerschool. Pas in 1966 vindt de lang besproken uitbreiding plaats van de school door nieuwbouw aan de Ambachtstraat. De school krijgt voor het eerst een gymnastieklokaal.

In de jaren '80 wordt de school bedreigd in zijn bestaan. De kosten van dit speciale onderwijs zijn hoog en er moet bezuinigd worden. Er is sprake van een samengaan met Mythylschool de Regenboog aan de Frederik Hendriklaan, maar verrassend genoeg wordt in oktober 1985 besloten tot een (gedeeltelijke) nieuwbouw op het eigen terrein aan de

Rijksstraatweg. Ook de Prof. Dr. Gunningschool voor moeilijk opvoedbare kinderen krijgt een vestiging op hetzelfde terrein.

Foto van de Openluchtschool met kinderen

Mythylschool samen met Albert Schweitzerschool

De Haarlemse Mytylschool De Regenboog blijft bestaan in afgeslankte vorm. De opheffing, die enkele maanden als een zwaard van Damocles boven de school heeft gehangen, gaat naar alle waarschijnlijkheid niet door. De raadcommissie onderwijszaken heeft vanmorgen onderwijswethouder Loekie van Balen het groene licht gegeven om een plan uit te werken voor een afslanking van deze school voor lichamelijk gebrekkige kinderen. Daarnaast heeft de wethouder het fiat van de commissie gekregen om te gaan praten met de Albert Schweitzerschool over een verhuizing van de school naar het huidige gebouw van de Mythylschool aan de Frederik Hendriklaan.

In oktober 1985 komt het verrassend bericht:

Albert Schweitzerschool blijft in het gebouw aan de Rijksstraatweg

Verhuizing van de Albert Schweitzerschool naar de Mytylschool aan de Frederik Hendriklaan in Haarlem gaat niet door. Het ministerie van Onderwijs voelt niets voor deze dure oplossing. Dit werd gisteren tijdens een raadcommissie vergadering onderwijszaken bekend gemaakt.

Het stadhuis is nu van plan om een voor de Albert Schweitzerschool in een pakket met andere nieuw- of verbouwplannen bij het rijk aan te bieden. Onderwijswethouder Loekie van Balen denkt kans te hebben bij het ministerie met een gedeeltelijk nieuwbouwplan aan de Rijksstraatweg, de plek waar de school nu staat. Tegelijkertijd zou een gedeelte van het terrein kunnen worden gebruikt voor vervangende nieuwbouw voor een deel van de Prof. Dr. Gunningschool.

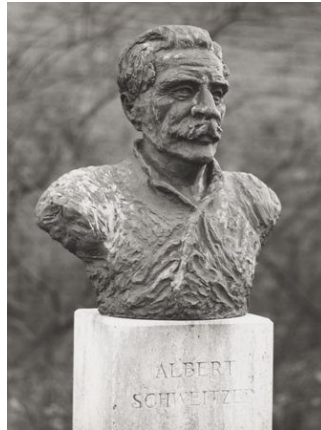
Nadat in januari 1986 het Ministerie van Onderwijs en Wetenschappen toestemming had gegeven voor de nieuwbouw, ging alles in een sneltreinvaart. Tijdelijke huisvesting: Catharinaschool (Rijksstraatweg) in combinatie met inwoning in de Alwin Scholengemeenschap (Eemstraat) en de keuken van de Sinneveltschool (Delftlaan) is voor de school aanvaardbaar.

Nieuwbouw wordt over acht maanden opgeleverd.

Begin gemaakt met sloop Albert Schweitzerschool

De Albert Schweitzerschool aan de Rijksstraatweg wordt gedeeltelijk gesloopt. Werknemers zijn gisteren begonnen met het omverhalen van de muren van de noodbebouwing die wegens geldgebrek al tientallen jaren dienst doet. Naast de nieuwbouw van de Albert Schweitzerschool wordt tegelijk een nieuw gebouw neergezet voor de basisafdeling van de Prof. Gunningschool, een school voor zeer moeilijk opvoedbare kinderen.

Op vrijdag 17 juni 1988 was de officiële opening

Wie was Albert Schweitzer

In de jaren '50 werd er gesproken over een nieuwe naam voor de Dag-Openluchtschool. Tuberculose kwam toen al niet veel meer voor en de meeste leerlingen in die tijd, waren lamgdurig zieke of ernstig verzwakte kinderen. Na een officieel verzoek kreeg men toestemming van Albert Schweitzer om zijn naam aan de school te geven. Albert Schweitzer werd geboren op 14 januari 1875. De ideeën van Albert Schweitzer waren niet alleen van groot belang voor de 20e eeuw; ze zijn nu actueler dan ooit. Hij gaf een briljante carrière op, om zich te wijden aan de hulpbehoevenden in Afrika, een humanitaire daad die in alle tijden van groot belang is. Centraal in de ideeën van Albert Schweitzer stond zijn "Eerbied voor het leven". In zijn daden en denken was hij een pionier. Schweitzer studeerde aanvankelijk theologie en filosofie in Straatsburg en muziek in Parijs. Rond zijn dertigste kwam hij tot het inzicht, dat hij zijn leven wilde wijden aan het welzijn van de mensheid en ging hij in Straatsburg medicijnen studeren. Na zijn studietijd vertrok hij naar Lambarene in Gabon, Afrika. Na het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog werd Schweitzer als Duitser uit Gabon uitgewezen en in Europa geïnterneerd.

Toen Schweitzer in 1924 terugkeerde naar Lambarene, bleek er niets meer over te zijn van zijn ziekenhuis. Hij bouwde het opnieuw op en kreeg daarbij hulp van andere Europese artsen en verpleegsters. Vele jaren verrichtte de bevlogen arts onder moeilijke omstandigheden zijn goede werk. Daarnaast reisde hij de wereld rond, hield lezingen over zijn ideeën en gaf orgelconcerten. Zijn idealistische ideeën spraken velen aan. In zijn laatste jaren zette Schweitzer zich krachtig in, om de mensheid te waarschuwen voor de gevolgen van kernbepapening. In 1952 kreeg hij de Nobelprijs voor de vrede. Op 4 september 1965 stierf hij in zijn eigen ziekenhuis. Hij werd in Lambarene begraven.

Onze Openluchtschool.

Wat de kinderen zelf daarvan zeggen.

Van slechte en goede eters.

Elk sjouwt zijn beddegoed naar de lighal voor het verkwikkende middagdutje.

Op den achtergrond de heer E. Marema, het sympathieke hoofd der Openluchtschool.

Het eten is op de Openluchtschool — ik schreef het ook al in het vorige artikel — een belangrijke zaak. Zonder brandstaf kan de schoorsteen niet rooken! De kinderen zijn vrijwel geheel op school in de kost, omdat men alleen op die manier controle heeft, dat zij goed en ook voldoende eten! Er zullen wel kinderen zijn die, als zij 's morgens om half negen (per tram, autobus of, als zij niet veraf wonen, loopend) op school komen thuis iets gegeten hebben, maar noodig is dat niet. In de eetzaal staan lekkere boterhammen (met natuurboter besmeerd en met kaas belegd) en glazen melk klaar, om er voor te zorgen dat de dag goed begonnen wordt. De meeste kinderen laten zich het ontbijt uitstekend smaken. Sommigen moeten evenwel tot eten aangezet worden. Wie zijn minimumportie (voor kleine kinderen 2, voor grotere 4 boterhammen) om 9 uur niet „verwerkt“ heeft, krijgt het restantje mee in de klas, om op te eten als de trek gekomen is.

Het middageten wordt van de coöperatieve dinerveeniging betrokken. Dat is al een waarborg dat het goed is! Maandag was 't menu: stampot van snijboonen, witte boonen en aardappelen, en rookworst. Ik heb meegegeten en kan zeggen, dat ik tevreden was; het smaakte uitstekend! De porties eten komen in witte gemailleerde schoteltjes, zoodat geen borden vuil gemaakt behoeven te worden. De twee dienstmeisjes, die aan de school verbonden zijn hebben genoeg afwasch aan het eetgerel van ontbijt en namiddag-boterham! Als toespijs liet Maandag een banaan zich ook goed smaken.

Elke onderwijzer(es) houdt toezicht bij de tafel van zijn eigen klas. De meeste kinderen hebben aan één portie voldoende, maar er is zooveel reserve-voorraad, dat ieder genoeg mag eten.

De vriendelijke eetzaal biedt op dit etensuur een aardige aanblik. Er mag gezegd worden, dat „aan tafel altijd een gezellige, opgewekte stemming heerscht“.

Voor en na het eten wordt even „stilte“ bevolen, om de kinderen die gewoon zijn te bidden en te danken daarvoor de gelegenheid te geven. Het is bekend, dat de openluchtschool bevolkt is door kinderen van alle openbare en bijzondere scholen en het hoofd en het personeel streven er naar er voor te zorgen, dat allen zich hier thuis gevoelen.

Wie op tijd zijn schoteltje verorberd heeft, mag naar buiten om te spelen. De overigen — gelukkig niet velen! — moeten blijven na-eten.

Voor de kinderen om half 6 naar huis gaan, wordt om 5 uur nogmaals de eetzaal bezocht, voor het nuttigen van den avond-boterham. Alleen de hongerige kinderen zullen 's avonds nog aan moeder om een boterham vragen!

Natuurlijk worden alle hygiënische voorzorgen bij het eten in acht genomen. Voor de kinderen gaan eten moeten zij handen was-

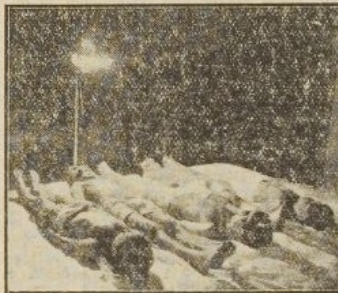
school van slechte eters in enkele weken geen „uitgehongerde wolven“, maar over het algemeen wordt er goed gegeten. Alles is lekker klaar gemaakt en bovendien maakt het gezamenlijk eten der kinderen, dat de achterblijvers ongemerkt door de veel-eters worden meegetrokken. Voor goed eten krijgen de kinderen op deze school een pluimpje als voor goed leeren en orde en netheid!

Een jochie had, toen het op school kwam, nog nooit melk gedronken. Alle moeite die de verpleegster deed was vruchteloos, hij hield vol, dat hij geen melk kon drinken!

De onderwijzer komt in de klas. „Ik heb een flinke jongen noodig om iets voor mij te doen, wie heeft er lust in?“ Natuurlijk gingen alle kinderen in de houding zitten, wie zou niet graag iets voor m'nheer doen! Ook de kleine melk-wijand solliciteerde. M'nheer zei tegen hem: „Jij bent wel een flinke jongen, maar ik durf het niet met jou aan. Jij drinkt geen melk, als je hou eerst een glas melk zou drinken, dan...“

En de jongen dronk zijn glas melk achter elkaar leeg!

Nu is het ventje zoover, dat hij zijn melk drinkt als m'nheer er bij is. Enfin, het is al veel gewonnen, want melk is voor hem als een geneesmiddel. Nu moet hij nog geleerd

Met z'n vijven onder de kunstzon.

worden om melk te drinken als m'nheer er niet bij is, maar dat zal ook wel komen! 's Middags van 1 tot 3 uur is het rusten in de lighal. De meeste kinderen doen dan een heerlijk verkwikkend middag-dutje. Naar de temperatuur is krijgen de kinderen dekens en een slaapzak, maar het is nooit koud in de beschutte lighal.

De vaste regelmaat en de orde hebben op de kinderen een uitstekende uitwerking. Al heel spoedig verdwijnt het erge zenuwachtige dat zwakke kinderen meestal hebben.

De schoolarts komt eenige dagen in de week om de kinderen te onderzoeken. Wie het noodig heeft, krijgt een behandeling met

dat ik hier altijd mag blijven, of ik wou dat alle scholen zóó waren.“

Om half negen gaat de bel en dan gaan we in de rij naar de eetzaal brood eten. Dat vind ik wel fijn, alleen lust ik de melk niet, maar ik moet ze toch opdrinken. Als je om 9 uur je eten net op hebt, moet je blijven zitten tot kwart over negen. Als je het dan nog niet op hebt, moet je om 10 uur terug komen.

Om negen uur mogen de kinderen die niet na behoeven te blijven, gaan spelen.

Om kwart over negen begint de les tot 10 uur. Dan mogen we weer spelen tot kwart over tien. Zoo krijgen we op een morgen 3 maal 3 kwartier les. Dan staan de ramen en deuren wijd wagen open. Alleen bij slecht weer mogen de deuren en de benedenramen dicht blijven. Maar altijd moeten de bovenramen openstaan.

Om 12 uur gaan we middageten eten. Na het eten gaan we rusten; dat is van 1 tot 3 uur. Dan krijgen we als we weer in het lokaal komen een beker melk. Na de melk krijgen we wel eens fruit, een paar keer per week. Daarna gaan we weer drie kwartier leeren en dan weer spelen.

Na het spelen gaan we weer leeren. Dan gaan we handen wassen en tanden borstelen. We krijgen ook gym in de open lucht en eens per week gaan we naar het bad. M'nheer leest altijd een uur in de week voor. We hebben een prachtig boek „De erfenis van een aviateur“ heet het. We hebben ook ieder een boek in ons kastje liggen. Daar mogen we in lezen als het regent en wij daardoor niet naar buiten kunnen gaan. Om vijf uur gaan we weer eten. Daar krijgen we melk bij.

Om de veertien dagen worden de gewogen. Ik ben in 1 maand 3 pond en 4 ons aangekomen.

Ik vindt het hier prettig.“

De ander begon:

„Ik vind het in de Openluchtschool heerlijk, zoo den geheelen dag in de open lucht“.

Van de middagrust zegt deze schrijfster: „Een heeleboel kinderen slapen, maar ik kan niet slapen want mijn buurvrouw snurkt zoo hard.“

Zij besluit:

„Zingen en gymnastiek vind ik 't fijnst. Of eigenlijk, alles is hier fijn!“

De openluchtschool kost aan de gemeente veel geld. De stichting elschte een ton en per jaar zal het tekort op de exploitatie-rekening wel f 30.000 bedragen. Maar dat geld zal in de toekomst uitvallen aan zieken- en armenzorg besparen! Elk jaar krijgen 300 kinderen, die anders, voor een groot gedeelte althans, voorbestemd zouden zijn zwakke stummers te worden, een goede kans om gezonde flinke leden der samenleving te worden die voor zich zelf kunnen zorgen. Voorkomen is niet alleen beter den genezen, maar ook veel goedkoper.

De ervaring zal meten leeren of een kuur van 6 maanden op de openluchtschool voor allen voldoende zal zijn. In andere steden duurt het verblijf op de openluchtscholen slechts 4 maanden. Daarbij is gebleken, dat er nog al kinderen zijn, die na eenigen tijd een tweede kuur noodig hebben. Daarom is het verblijf op de openluchtschool te Haarlem op 6 maanden gesteld. Nu hoopt men, dat dit althans voor de overgrote meerderheid, voldoende is.

Het zal evenwel noodig zijn, dat de schoolarts een soort „nazorg“ zal blijven uitoefenen op de oud-leerlingen der openluchtschool. Een geregelde controle zal er voor moeten zorgen, dat de verkregen gunstige resultaten ook behouden blijven.

C. J. v. T.

kluderen gaan eten moeten zij handen was-
schen. Na het eten is het ook tanden-poet-
sen. Elk kind heeft een eigen tandenborstel.
Bij de inrichting der school is vanzelf veel
zorg besteed aan de hygiënische maatrega-
len. Het is van betekenis zwakke kinde-
ren, die nog meer dan gezonde kinderen be-
dreigd worden door gevaar, te leeren hoe zij
hygiënisch moeten leven.

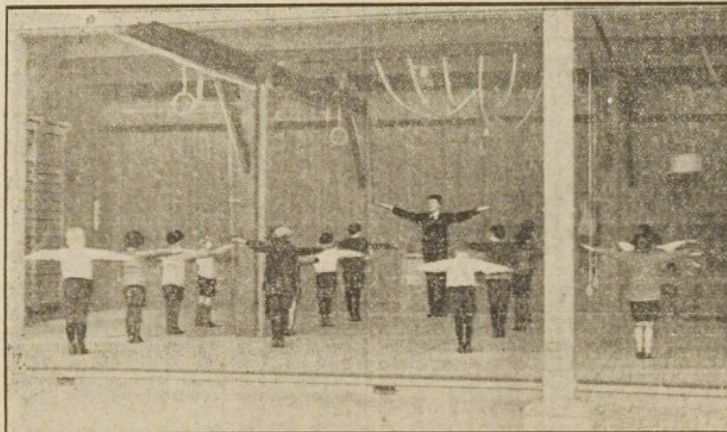
De school maakt gebruik van het badhuis
in de Egmondstraat. Elke week gaan de
kinderen één keer onder schooltijd baden.

Ouders van zwakke kinderen klagen dik-
wijls, dat hun spruiten niet voldoende wil-
len eten. Natuurlijk maakt de openlucht-

het noodig heeft krijgt een benadeeling met
de kunstzon. Alle kinderen krijgen gym-
nastiekles, sommigen ook heel-gym. Het is
natuurlijk van veel betekenis, dat de kinde-
ren onder geregelde medische controle
staan.

Hoe de kinderen het zelf op de Openlucht-
school vinden? Ik meende om die vraag te
beantwoorden niet beter te kunnen doen,
dan aan mijn gastheer te vragen de
kinderen van de hoogste klas een opstel te
laten maken over „Een dagje op de open-
luchtschool”.

Twee kinderen laat ik hier aan het woord:
„Als je eens een dagje op de openlucht-
school geweest bent, dan zeg je: „Ik wou,

Het open gymnastieklokaal, een inrichting die eenig in ons land is